

Soud: Nejvyšší soud
Datum rozhodnutí: 02/27/2018
Spisová značka: 28 Cdo 3301/2017
ECLI: ECLI:CZ:NS:2018:28.CDO.3301.2017.1
Typ rozhodnutí: ROZSUDEK
Heslo: Zmírnění křivd (restituce)
Církev (náboženská společnost)
Stát
Vlastnictví
Obec

Dotčené předpisy: § 237 o. s. ř. ve znění od 01.01.2014 do 29.09.2017
§ 2 předpisu č. 172/1991Sb.
§ 2a předpisu č. 172/1991Sb. ve znění od 01.07.2000
§ 29 předpisu č. 229/1991Sb. ve znění do 31.12.2012
§ 1 předpisu č. 428/2012Sb.
§ 18 odst. 1 předpisu č. 428/2012Sb.
§ 243e odst. 1,2 o. s. ř. ve znění od 01.01.2014 do 29.09.2017

Kategorie rozhodnutí: B

ROZSUDEK

Nejvyšší soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně senátu JUDr. Olgy Puškinové a soudců JUDr. Jana Eliáše, Ph.D., a Mgr. Petra Krause v právní věci žalobkyně **Kanonie premonstrátů v Želivě**, se sídlem v Želivě 122, IČ 608 60 871, zastoupené JUDr. Peterem Andrisem, MBA, Ph.D., advokátem se sídlem v Praze 4, Pod Klaudiánkou 8, proti žalovaným **1) obci J.**, se sídlem v J., IČ 002 48 355, zastoupené JUDr. Romanem Poláškem, advokátem se sídlem v Praze 2, Trojanova 12, a **2) České republice - Úřadu pro zastupování ve věcech majetkových**, se sídlem v Praze 2, Rašínovo nábřeží 390/42, IČ 697971111, o určení vlastnictví, vedené u Okresního soudu v Pelhřimově pod sp. zn. 5 C 270/2015, o dovolání žalovaných proti rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích - pobočky v Táboře ze dne 23. února 2017, č. j. 15 Co 69/2017-212, takto:

Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích - pobočky v Táboře ze dne 23. února 2017, č. j. 15 Co 69/2017-212, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Žalobkyně se žalobou podanou dne 30. 12. 2015 domáhala [podle § 18 odst. 1 zákona č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi a o změně některých zákonů (zákon o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi), ve znění nálezu Ústavního soudu uveřejněného pod č. 177/2013 Sb. (dále jen „zákon č. 428/2012 Sb.“)] určení, že Česká republika je vlastníkem pozemků zapsaných v katastru nemovitostí u Katastrálního úřadu pro V., Katastrální pracoviště v P. na LV pro obec J. a k. ú. J. u H. (dále též jen „pozemky“ či „předmětné pozemky“). Žalobu odůvodnila zejména tím, že tyto pozemky byly jejím právnímu předchůdci Klášteru řádu premonstrátů v Želivě odňaty bez náhrady podle zákona č. 142/1947 Sb., o revizi první pozemkové reformy (dále jen „zákon č. 142/1947 Sb.“), že Ministerstvo zemědělství rozhodlo dne 5. 11. 1949 o jejich přidělení Místnímu národnímu výboru J. a že žalovaná 1) je zapsána v katastru nemovitostí jako jejich vlastnice dle zákona č. 172/1991 Sb., o přechodu některých věcí z majetku České republiky do vlastnictví obcí, ačkoliv rozhodnutí Ministerstva zemědělství je neurčité a tudíž neplatné, neboť v něm přiděl nebyl řádně identifikován, a kromě toho nedošlo k zápisu vlastnického práva k předmětným pozemkům do pozemkové knihy, přidělec nezaplátil přidělovou cenu a MNV Jiřice tehdy neexistovalo; z toho dovozuje, že k přechodu pozemků na žalovanou 1) dojít nemohlo.

Okresní soud v Pelhřimově rozsudkem ze dne 21. 11. 2016, č. j. 5 C 270/2015-159, žalobu zamítl a rozhodl o náhradě nákladů řízení ve vztahu mezi žalobkyní a žalovanými 1) a 2). Po provedeném dokazování vyšel ze zjištění, že předmětné pozemky byly původně ve vlastnictví právního předchůdce žalobkyně, že jejich zabrání státem podle zákona č. 215/1919 Sb. nebylo realizováno, že na ně byla uvalena národní správa podle § 15 dekretu presidenta republiky č. 5/1945 Sb., že právní předchůdce žalobkyně pozemky pozbyl na základě rozhodnutí Ministerstva zemědělství ze dne 13. 3. 1948, č. j. 6137/48-IX R 12, vydaného podle zákona č. 142/1947 Sb. s tím, že poznámka zamýšleného převzetí byla dána výměrem téhož ministerstva ze dne 13. 4. 1948, že na základě zápisu ze dne 10. 8. 1948 došlo k převzetí vlastnického souboru Velkostatku Želiv státem, z něž jednotka pozemků pod názvem T. byla svěřena do správy Státních lesů a statků. Následně byly pozemky přiděleny žalované 1) jakožto přidělci podle § 8 odst. 2 zákona č. 142/1947 Sb., což vyplývá z přidělové listiny vydané Ministerstvem zemědělství dne 5. 11. 1949 pod č. j. 53.331/49-IX/B-23, adresované MNV Jiřice, jejímž předmětem byly nemovitosti v k. ú. J., popsané jako část lesního majetku z Velkostatku Ž. (lesy a jiná půda), s tím, že do držby bude přidělce uveden KNV v Jihlavě za účasti podniku Státní lesy a statky, jimiž jsou státem převzaté nemovitosti spravovány, a že k doručení přidělové listiny MNV Jiřice došlo spolu s dopisem Lesní správy v H. ze dne 2. 8. 1950. Dále bylo prokázáno, že k datu 5. 6. 2000 byly pozemky ve vlastnictví České republiky - Lesů České republiky s. p. Hradec Králové, že dne 21. 11. 2000 a dne 21. 3. 2001 podala žalovaná 1) žádosti katastrálnímu úřadu o zápis vlastnického práva k pozemkům podle zákona č. 172/1991 Sb. a zákona č. 114/2000 Sb., k čemuž předložila stanoviska Lesů České republiky s. p., jimž bylo vyhověno, takže žalovaná 1) je zapsána jako jejich vlastnice v katastru nemovitostí. Soud prvního stupně dovodil, že předmět přidělu odpovídal jednotce převzaté státem označené jako T. a že - byť přidělová listina byla adresována MNV Jiřice a jemu doručena až v roce 1950 v době, kdy již obce neexistovaly, a nemohly tedy do svého vlastnictví nabývat majetek - stala se před 1. 1. 1950 žalovaná 1) přidělcem nemovitostí. Pakliže žalovaná 1) podala žádosti o zápis vlastnického práva k předmětným pozemkům dle zákona č. 172/1991 Sb., učinila tak oprávněně, přičemž vlastnické právo na ni přešlo podle § 2 tohoto zákona ke dni jeho účinnosti, tj. ke dni 24. 5. 1991. Nemohlo proto dojít k porušení § 29 zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o půdě“), jenž nabyl účinnosti až dne 24. 6. 1991.

K odvolání žalobkyně Krajský soud v Českých Budějovicích - pobočka v Táboře rozsudkem ze dne 23. 2. 2017, č. j. 15 Co 69/2017-212, změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že určil, že Česká republika je vlastníkem nemovitostí, zapsaných u Katastrálního úřadu pro V., Katastrální pracoviště P., na LV pro obec J. a k. ú. J. u H., jako parc. a rozhodl, že žalovaní jsou povinni společně a nerozdílně nahradit žalobkyni náklady řízení před soudy obou stupňů v částce 28.756,- Kč k rukám advokáta JUDr. Petera Andrise. Odvolací soud vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně a na rozdíl od něj dovodil, že s ohledem na časové a věcné okolnosti dané věci nemohlo dojít k přechodu vlastnického práva k předmětným pozemkům na žalovanou 1) jinak než podle § 2a zákona č. 172/1991 Sb., ve znění zákona č. 114/2000 Sb. To podle něj koresponduje s historickými listinami, dle kterých se obec J. nestala do 31. 12. 1949 platně vlastníkem předmětných pozemků, což je jednou z obligatorních podmínek pro přechod vlastnického práva dle § 2 odst. 1 zákona č. 172/1991 Sb. Do 31. 12. 1950 totiž v právním řádu platil intabulační princip, takže k převodu vlastnictví nemovité věci došlo ve smyslu § 431 obecného zákoníku občanského teprve zápisem do veřejné knihy. Byť tedy s datem 5. 11. 1949 byla vydána přidělová listina, kterou se předmětné nemovitosti přidělují obci J. (nikoliv MNV Jiřice), nedošlo do 31. 12. 1949 k završení převodu vlastnictví už proto, že podle ustálené judikatury obec po 1. 1. 1950 nemohla již nabýt žádný majetek, a to ani se zpětnou účinností (viz rozsudky Nejvyššího soudu sp. zn. 28 Cdo 2447/2003 nebo sp. zn. 28 Cdo 2906/2011). Vzhledem k tomu, že podle § 2a zákona č. 172/1991 Sb. přechází vlastnické právo na obce ke dni 1. 7. 2000, nelze podle odvolacího soudu argumentovat tím, že § 29 zákona o půdě nabyl účinnosti až dne 24. 6. 1991. Ustanovení § 2a zákona č. 172/1991 Sb. přitom nezakládalo obcím nové restituční nároky, nýbrž

jeho účelem bylo umožnit přechod nemovitostí z vlastnictví České republiky do majetku obce i v situacích, kdy byl zahájen přidělový proces, ale k jeho dovršení došlo až po 31. 12. 1949 nebo nedošlo vůbec. Tato úprava se tak týká jen „skutkových okolností přidělů, které byly vytvořeny, byť neukončeny do 31. 12. 1949, tedy nepochybně směřují k nabytí nemovitostí obcemi i tehdy, když byť bez některých formálních podkladů, obce na zemědělských, resp. lesních pozemcích do zániku obecní samosprávy (31. 12. 1949) hospodařily. Po tomto datu ovšem obce nemohly nabýt věci do svého vlastnictví, neboť pozemky byly ve vlastnictví státu a k dispozici s nimi mohlo docházet jen formou převodu práva hospodaření, nikoliv práva vlastnického (viz rozsudky Nejvyššího soudu sp. zn. 28 Cdo 2212/2004, sp. zn. 28 Cdo 1086/2010 a sp. zn. 28 Cdo 790/2012). Z toho odvolací soud dovodil, že k přechodu vlastnictví dle § 2a zákona č. 172/1991 Sb. může dojít za splnění dvou předpokladů, a to, že nejpozději do 31. 12. 1949 vznikl alespoň přidělový plán a že nejpozději do tohoto okamžiku byl také realizován tím, že obec na nemovitostech začala fakticky hospodařit. První podmínka byla v dané věci splněna tím, že dne 5. 11. 1949 byla vydána přidělová listina, přičemž není významné, že žalované 1) byla doručena až v roce 1950. Podstatné však je, že faktická realizace předmětu přidělu rovněž začala nejdříve v roce 1950, což vyplývá z dopisu Lesní správy v H. ze dne 2. 8. 1950 [jímž žalované 1) byla doručována k podpisu přidělová listina, v níž se uvádí, že „předání lesní půdy bude provedeno ihned po vrácení podepsané přidělové listiny, přičemž o tomto budete ještě uvědomeni“], jakož i z dalších listin. Odvolací soud z těchto důvodů dospěl k závěru, že nebyly splněny zákonné podmínky pro přechod předmětných nemovitostí do vlastnictví žalované 1) ani podle § 2a zákona č. 172/1991 Sb. Ovšem i při opačném závěru by k přechodu vlastnického práva k nemovitostem na žalovanou 1) rovněž nemohlo platně dojít, neboť takový přechod je stížen absolutní neplatností podle § 39 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném do 31. 12. 2013, a to pro rozpor s § 29 zákona o půdě v tehdy platném znění, jehož výkladem se zabýval Ústavní soud v nálezu ze dne 1. 7. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 9/07, a z něhož vychází i rozhodovací praxe Nejvyššího soudu (viz např. rozsudek sp. zn. 28 Cdo 703/2014). V této souvislosti poukázal na § 18 odst. 1 zákona č. 428/2012 Sb. umožňující podat žalobu ohledně věci, která byla převedena nebo přešla z majetku státu do vlastnictví jiných osob v rozporu s ustanoveními § 3 zákona č. 92/1991 Sb. nebo § 29 zákona č. 229/1991 Sb. Naposledy uvedené ustanovení sice používá formulaci „...nelze převádět...“, ovšem Ústavní soud v citovaném nálezu hovoří nejenom o převodu, ale též o přechodu majetku, přičemž tento výklad je akceptován i rozhodovací praxí Nejvyššího soudu (viz rozhodnutí sp. zn. 28 Cdo 257/2013 a sp. zn. 28 Cdo 703/2014).

Rozsudek odvolacího soudu napadly dovoláním žalované 1) a 2).

Žalovaná 1) spatřuje přípustnost dovolání podle § 237 o. s. ř. v řešení následujících právních otázek: „a) Podle kterého ustanovení zákona č. 172/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, nabyla žalovaná 1) sporné lesní pozemky?, b) Ke kterému datu byl dovršen přiděl sporných lesních pozemků žalované?, c) Může obci svědčit vlastnické právo nabyté před 1. 1. 1950, i když nebyla jako vlastníka zapsána do tehdejšího veřejného seznamu (pozemkových knih)?, d) Má žádost žalované ze dne 21. 3. 2001 o zápis vlastnického práva ke sporným lesním pozemkům význam pro určení vlastnictví v tomto řízení?“, při jejichž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, přičemž má současně za to, že § 2a zákona č. 172/1991 Sb. je dovolacím soudem „interpretován rozdílně“. Namítá, že byla-li přidělová listina vydána dne 5. 11. 1949, bylo přidělové řízení završeno před 1. 1. 1950, a není proto důvod k aplikaci § 2a zákona č. 172/1991 Sb.; kromě toho na danou věc dopadají závěry uvedené v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 11. 2013, sp. zn. 28 Cdo 672/2013, podle nichž „při výkladu podmínek pro restituci tzv. historického majetku obcí postačuje, pokud ze strany obce došlo v minulosti k nabytí vlastnického práva v podobě možnosti určitého chování oprávněného subjektu - vlastníka, a nikoliv k reálnému výkonu vlastnického práva“ a že „přechod vlastnického práva na obec nastal také tehdy, došlo-li k přidělu třeba i dne 31. 12. 1949, tedy v den zrušení obecního vlastnictví (viz podrobněji zákon č. 279/1949 Sb.), neboť podstatné není hospodaření s

obecním majetkem, které nebylo uskutečněno a uskutečněno být nemohlo, ale text zákona, nabytí majetku obcí a tedy existence tzv. historického vlastnictví obce“, a nikoliv závěry vyjádřené v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 12. 12. 2012, sp. zn. 28 Cdo 780/2012, podle nichž „cílem novely č. 114/2000 Sb. bylo rovněž umožnit přechod nemovitostí ve vlastnictví České republiky do majetku obce s ohledem na takový stav v dřívějším období, kdy k přidělu nebo k vydání přidělového plánu došlo až po 31. 12. 1949 nebo k obojímu nedošlo vůbec“, či v rozsudku téhož soudu ze dne 6. 10. 2010, sp. zn. 28 Cdo 1086/2010, že „doplněná ustanovení zákona č. 172/1991 Sb., se vztahují jen ke skutkovým okolnostem přidělů, které byly vytvořeny, byť neukončeny do 31. 12. 1949, tedy nepochybně směřují k nabytí nemovitostí obcemi i tehdy, když byť bez některých formálních podkladů, obce na zemědělských, resp. lesních pozemcích do zániku obecní samosprávy (31. 12. 1949) hospodařily“. Z uvedeného podle dovolatelky současně vyplývá, že otázka, zda je pro přechod vlastnického práva na obec nutnou podmínkou hospodaření obce s přidělenými pozemky, je dovolacím soudem rozhodována rozdílně. K závěru odvolacího soudu, že nebyla-li provedena intabulace přidělu, nestala se žalovaná 1) vlastníkem předmětných nemovitostí, dovolatelka namítá, že velké majetkové přesuny, k nimž docházelo v letech 1945-1950, bývaly provedeny pouze de facto, tedy skutečným odnětím a následným přidělením novému vlastníku, nikoli de iure, tedy zapsáním do veřejného seznamu, což však neznamená, že „by takové jednání mělo být neplatné“. Dále dovolatelka uvedla, že ohledně výkladu novely zákona č. 172/1991 Sb. provedené zákonem č. 114/2000 Sb. neměla doktrína dlouho jasno o jejím charakteru, přičemž však z dikce § 2a tohoto zákona je zřejmé, že nejprve by měl soud zkoumat, zda majetek nepřešel podle § 1 nebo § 2, a teprve není-li pochyb o tom, že takový přechod nenastal, lze zkoumat, zda byly splněny podmínky pro přechod podle § 2a tohoto zákona. Dovojuje, že v dané věci odvolací soud „nesprávně vyhodnotil nenaplnění podmínek pro přechod pozemků do jejího vlastnictví podle § 2 zákona č. 172/1991 Sb.“, a v důsledku toho nesprávně určil datum přechodu nemovitostí až po účinnosti § 29 zákona o půdě, což mělo za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Navrhla, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Žalovaná 2) dovojuje přípustnost dovolání podle § 237 o. s. ř. z toho, že při řešení otázky platnosti přechodu majetku, jehož původním vlastníkem byla církev, do vlastnictví obce dle zákona č. 172/1991 Sb., se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu (rozsudků sp. zn. 28 Cdo 4946/2015 a sp. zn. 28 Cdo 5217/2015), a dále, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky, zda blokáce uvedená v § 29 zákona č. 229/1991 Sb. se vztahovala na majetek, jenž přešel do vlastnictví obce dle § 2a zákona č. 172/1991 Sb., která v rozhodování dovolacího soudu dosud vyřešena nebyla. Dle názoru dovolatelky nabyta žalovaná 1) pozemky na základě přidělové listiny vydané dne 5. 11. 1949, vlastnila je tedy již k 31. 12. 1949, a proto k přechodu do jejího vlastnictví došlo podle § 2 zákona č. 172/1991 Sb. I kdyby však existovala pochybnost, kdy došlo k završení přidělového procesu, byla tato pochybnost odstraněna § 2a tohoto zákona, jež nezakládalo nové restituční nároky a jehož účelem bylo umožnit přechod nemovitých věcí z vlastnictví České republiky do majetku obcí i v situacích, kdy byl zahájen přidělový proces, ale k jeho dovršení došlo až po 31. 12. 1949. Stanoví-li § 2a odst. 3 zákona č. 172/1991 Sb., že obec prokáže existenci přidělu například vydanou přidělovou listinou svědčící obci nebo příslušnému národnímu výboru působícímu na území obce, pak takovou listinou je v dané věci nepochybně přidělová listina ze dne 5. 11. 1949, č. 53.331/49-IX/B-23. I pokud by došlo k přechodu nemovitých věcí do vlastnictví obce dle § 2a zákona č. 172/1991 Sb. dnem 1. 7. 2000, nejednalo by se o neplatný přechod pro rozpor s § 29 zákona o půdě, neboť toto ustanovení zapovídalo pouze převody majetku, jehož původním vlastníkem byly církve, náboženské společnosti, řády a kongregace. V dané věci se však jedná o přechod do vlastnictví obce přímo ze zákona, kterým nebylo ohroženo zachování majetkového základu pro budoucí vypořádání s církvemi, neboť tento majetek nepozbýval svého statusu historického vlastnictví církve. Skutečnost, že do okruhu povinných osob dle zákona č. 428/2012 Sb. obce zahrnuté nebyly, neoslabila legitimitu přechodu státního majetku do vlastnictví obcí v souladu se zákonem

č. 172/1991 Sb. Navrhla, aby rozsudek odvolacího soudu byl zrušen a věc mu byla vrácena k dalšímu řízení.

Žalobkyně v písemném vyjádření k oběma dovoláním navrhla, aby byla zamítnuta, neboť rozhodnutí odvolacího soudu je správné. K dovolání žalované 1) poukázala zejména na to, že do 31. 12. 1950 platil intabulační princip a že v daném případě nedošlo do 31. 12. 1949 k završení přechodu vlastnictví - viz náleží Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 1/95 (správně sp. zn. Pl. ÚS 1/95). K dovolání žalované 2) pak odkázala na náleží Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 405/98 a na jeho usnesení sp. zn. I. ÚS 1474/09, z nichž vyplývá, že ohledně vydání přídelu platilo vládní nařízení č. 8/1928 Sb., a dále na náleží Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 70/99 a II. ÚS 22/94, podle nichž „pro dosazení aktu majetkové křivdy do rozhodného období není rozhodný toliko okamžik vydání takového správního aktu, nýbrž okamžik jeho právní moci a vykonatelnosti“. Poukázala i na to, že podmínkami přídelu je jednak jeho přijetí a dále zaplacení splátky na přídelovou cenu.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) dovolání projednal a rozhodl o nich podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 1. 1. 2014 do 29. 9. 2017 - dále jen „o. s. ř.“ (srov. článek II, bod 2., části první zákona č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Po zjištění, že obě dovolání byla podána včas, osobami k tomu oprávněnými (účastnicemi řízení), že žalovaná 1) je řádně zastoupena advokátem a že za druhou žalovanou jedná zaměstnankyně s právnickým vzděláním, se nejprve zabýval otázkou přípustnosti podaných dovolání.

Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.). Současně platí, že přípustnost dovolání (§ 237 až 238a o. s. ř.) je oprávněn zkoumat jen dovolací soud (srov. § 239 o. s. ř.).

Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání žalované 1) je přípustné podle § 237 o. s. ř., jelikož napadené rozhodnutí odvolacího soudu závisí na vyřešení otázek hmotného práva, zda k nabytí vlastnického práva k nemovitostem přiděleným podle zákona č. 142/1947 Sb. bylo až do 31. 12. 1950 zapotřebí intabulace, která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena [od níž se pak odvíjí řešení otázky, zda mohlo dojít k přechodu předmětných pozemků na žalovanou 1) podle § 2 nebo 2a zákona č. 172/1991 Sb., ve znění zákona č. 114/2000 Sb.], a dále otázky, zda předpokladem přechodu vlastnického práva podle § 2a tohoto zákona byla okolnost, že obec na pozemcích hospodařila, kterou odvolací soud vyřešil v rozporu s ustálenou rozhodovací praxí odvolacího soudu i judikaturou Ústavního soudu. Dále dovolací soud dospěl k závěru, že podle § 237 o. s. ř. je přípustné i dovolání žalované 2), neboť napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného práva, zda § 29 zákona č. 229/1991 Sb., ve znění účinném do 31. 12. 2012, představoval překážku přechodu historického majetku církví nacházejícího se ve vlastnictví státu na obce podle § 2a zákona č. 172/1991 Sb., ve znění účinném od 1. 7. 2000, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu.

Po přezkoumání napadeného rozsudku odvolacího soudu, které provedl bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dospěl dovolací soud k závěru, že obě dovolání jsou částečně důvodná.

O nesprávné právní posouzení věci (dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř.) jde tehdy, posoudil-li odvolací soud věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo

právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

V posuzované věci vyšly soudy obou stupňů mimo jiné z toho, že předmětné pozemky byly historickým majetkem žalobkyně, resp. jejího právního předchůdce Kláštera řádu premonstrátů v Želivě, že přešly na stát bez náhrady podle zákona č. 142/1947 Sb. na základě rozhodnutí Ministerstva zemědělství ze dne 13. 3. 1948, č. j. 6137/48-IX R 12, že přidělovou listinou vydanou Ministerstvem zemědělství dne 5. 11. 1949, č. 53.331/49-IX/B-23, byly přiděleny žalované 1) jakožto přidělci podle § 8 odst. 2 zákona č. 142/1947 Sb., že ke dni 5. 6. 2000 byly pozemky ve vlastnictví České republiky - Lesů České republiky s. p. Hradec Králové, a že se souhlasem tohoto státního podniku byla žalovaná 1) zapsána do katastru nemovitostí jako jejich vlastník podle zákona č. 172/1991 Sb.

Rozhodnutí odvolacího soudu je v první řadě založeno na závěru, že předmětné pozemky nepřešly z majetku České republiky na žalovanou 1) podle § 2 zákona č. 172/1991 Sb. dnem účinnosti tohoto zákona proto, že nebyla jejich vlastníci ke dni 31. 12. 1949 z důvodu absence intabulace přidělu podle zákona č. 142/1947 Sb.

Podle § 2 odst. 1 zákona č. 172/1991 Sb. do vlastnictví obcí dnem účinnosti tohoto zákona (24. 5. 1991) přecházejí a) nezastavěné pozemky, b) pozemky zastavěné stavbami ve vlastnictví fyzických osob, c) stavby s pozemky tvořícími se stavbou jeden funkční celek, d) pozemky zastavěné stavbami přecházejícími do vlastnictví obcí podle odstavců 4 a 5, které obce vlastnily ke dni 31. prosince 1949, pokud jsou ve vlastnictví České republiky a nepřecházejí do vlastnictví obcí podle § 1.

Otázkou, zda podle zákona č. 142/1947 Sb. byla nutná intabulace, se zabýval Ústavní soud v nálezu ze dne 14. 6. 1995, sp. zn. Pl. ÚS 1/95, v němž dospěl k následujícím závěrům: „Zákon č. 142 ze dne 11. 7. 1947, o revizi první pozemkové reformy, jenž, jak plyne z jeho názvu, podrobil revizi úpravu pozemkového vlastnictví provedenou podle záborového zákona č. 215 ze dne 16. 4. 1919, a to pokud jde o majetek uvedený v ustanovení § 1 zákona, postrádá podrobnější úpravu postupů při zabrání nemovitostí podrobených revizi, a proto v tomto směru odkazuje v ustanovení § 17 pro řízení podle tohoto zákona na přiměřené použití záborového zákona, jakož i zákonů jej doplňujících. To znamená, že tam, kde zákon č. 142/1947 Sb. nestanoví něco odlišného nebo nestanoví vůbec nic, použije se výše uvedených zákonů upravujících první pozemkovou reformu, stanoví-li však výslovně jinak, použije se tohoto zákona. Pokud jde o přiděly a přidělové řízení, postrádá zákon č. 142/1947 Sb. ustanovení, jež by se dotýkalo principu intabulace, neboť v ustanovení § 8 odst. 8 pouze stanoví, že pro úpravu právních poměrů vztahujících se na přidělenou půdu platí přiměřeně ustanovení části čtvrté zákona ze dne 8. května 1947, č. 90 Sb., o provedení knihovního pořádku stran konfiskovaného nepřátelského majetku a o úpravě některých právních poměrů vztahujících se na přidělený majetek. Vzhledem k ustanovení § 17 zákona č. 142/1947 Sb., podle kterého pro řízení podle tohoto zákona, včetně vyvlastnění půdy podle § 1 odst. 3, platily - s výhradou ustanovení § 8 - přiměřeně příslušné předpisy záborového zákona zákonů jej doplňujících, to tedy dále znamená, že požadavek intabulace jako podmínky nabytí vlastnictví k přiděleným nemovitostem, zakotvený v ustanovení § 28 náhradového zákona, platil i po nabytí účinnosti citovaného zákona č. 142/1947 Sb.“ [...] „Odlišná situace nastala teprve účinností občanského zákoníku č. 141/1950 Sb., umožňujícího v ustanovení § 111 odst. 1 nabytí vlastnictví k věcem jednotlivě určeným, tedy i k nemovitostem, již samou smlouvou. Obdobně zde ustanovením § 114 pozbyl zápis v pozemkové knize konstitutivní povahu i v případech přechodu vlastnictví výrokem soudu, úřadu nebo orgánu veřejné správy. Ústavní soud má proto za to, že vzhledem k těmto ustanovením byl v našem právním řádu dnem účinnosti občanského zákoníku z roku 1950, tj. dnem 1. 1. 1951, výslovně opuštěn intabulační princip. Po účinnosti uvedeného občanského zákoníku zůstalo tedy jedinou podmínkou nabytí vlastnictví k přiděleným

nemovitostem přidělové řízení završené vydáním přidělové listiny, takže přídělci podle zákona č. 142/1947 Sb., u nichž vklad vlastnického práva do pozemkových knih nebyl do 31. 12. 1950 proveden, nabyli vlastnického práva k nim dnem 1. 1. 1951, tj. dnem účinnosti občanského zákoníku č. 141/1950 Sb.“.

Vzhledem k uvedeným závěrům dovolací soud souhlasí s právním názorem odvolacího soudu, že až do 31. 12. 1950 bylo k nabytí vlastnického práva k nemovitostem žalovanou 1) na základě přidělové listiny vydané Ministerstvem zemědělství dne 5. 11. 1949, č. 53.331/49-IX/B-23, o přidělu předmětných pozemků (nazvaných v něm jako část lesního majetku z velkostatku Želiv - tzv. Panský les) zapotřebí intabulace, byť odvolací soud tento závěr neučinil právě s ohledem na to, že tyto nemovitosti byly žalované 1) přiděleny podle zákona č. 142/1947 Sb. Z toho plyne, že na základě této přidělové listiny nabyla žalovaná 1) k těmto pozemkům vlastnictví pouze formálně (nestala se skutečným vlastníkem tohoto majetku do 31. 12. 1949, nebyla-li provedena intabulace), a nemohlo tak dojít k přechodu těchto pozemků na žalovanou 1) ex lege podle § 2 zákona č. 172/1991 Sb. dnem účinnosti tohoto zákona, tj. dnem 24. 5. 1991. I s tímto názorem odvolacího soudu se dovolací soud ztotožňuje, a stejně tak i s jeho závěrem, že k přechodu vlastnického práva k předmětným pozemkům na žalovanou 1) mohlo dojít jen podle § 2a zákona č. 172/1991 Sb., ve znění zákona č. 114/2000 Sb. Nelze tudíž přisvědčit námitkám žalovaných, že byla-li přidělová listina vydána dne 5. 11. 1949, bylo přidělové řízení završeno před 1. 1. 1950 a že proto není důvod k aplikaci § 2a zákona č. 172/1991 Sb.

Podle § 2a odst. 1 zákona č. 172/1991 Sb., ve znění zákona č. 114/2000 Sb., do vlastnictví obcí dnem 1. července 2000 přecházejí i nemovitosti vyjmenované v § 2 odst. 1 písm. a) až d), které a) byly obcím přiděleny jako přídělci rozhodnutím příslušného státního orgánu o přidělu vydaným podle dekretu prezidenta republiky č. 12/1945 Sb. nebo dekretu prezidenta republiky č. 108/1945 Sb. nebo dekretu prezidenta republiky č. 28/1945 Sb., nebo byly vydány obcím podle zákona č. 142/1947 Sb., o revizi první pozemkové reformy, nebo podle zákona č. 46/1948 Sb., o nové pozemkové reformě (trvalé úpravě vlastnictví k zemědělské a lesní půdě), b) byly schváleny příslušným státním orgánem pro obec jako přídělce přidělovým plánem podle dekretu prezidenta republiky č. 12/1945 Sb., pokud jsou ve vlastnictví České republiky a nepřecházejí do vlastnictví obcí podle § 1 nebo § 2. Nemovitosti uvedené v odstavci 1 přecházejí do vlastnictví obcí bez ohledu na to, že příslušná rozhodnutí o přidělu nebo přidělový plán byly vydány po 31. prosinci 1949, nebo k jejich vydání vůbec nedošlo (odst. 2). Obce prokáží existenci přidělu podle odstavce 1 zejména a) vydanou přidělovou listinou svědčící obci nebo příslušnému národnímu výboru působícímu na území obce, b) schváleným přidělovým plánem, nebo c) schváleným grafickým přidělovým plánem (odst. 3). Nelze-li příděl doložit listinami uvedenými v odstavci 3, považuje se za doklad o přidělu listina vyhotovená příslušným státním orgánem s uvedením jednáčího čísla přidělového rozhodnutí, je-li z ní zřejmý rozsah přidělu i přídělce (odst. 4). Ustanovení § 2 odst. 4 a 5 se použije pro nemovitosti uvedené v odstavci 1 obdobně (odst. 5).

Při výkladu § 2a zákona č. 172/1991 Sb., též ve vazbě na řešení otázky časové působnosti zákona č. 114/2000 Sb., vychází rozhodovací praxe dovolacího soudu principiálně z toho, že toto ustanovení představuje samostatný právní důvod nabytí vlastnictví obcí k tam vymezenému majetku (srov. např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 7. 6. 2004, sp. zn. 28 Co 280/2004, nebo ze dne 26. 10. 2004, sp. zn. 28 Cdo 2212/2004) a tedy že rozhodným datem pro posouzení vlastnictví státu k přecházejícím nemovitostem je zásadně datum účinnosti novely zákona č. 172/1991 Sb., provedené zákonem č. 114/2000 Sb., tj. 1. 7. 2000, jak lze dovodit z dikce § 2a odst. 1 a účelu zákona, jímž bylo omezení vlastnictví státu ve prospěch znovuzřízených obcí a umožnění hospodaření s majetkem, který do této doby byl ve vlastnictví státu (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2007, sp. zn. 28 Cdo 1743/2006, ze dne 11. 6. 2008, sp. zn. 28 Cdo 97/2008, ze dne 14. 11. 2012, sp. zn. 28 Cdo 2736/2012, a rozsudky téhož soudu ze

dne 2. 7. 2009, sp. zn. 28 Cdo 2202/2008, ze dne 2. 7. 2009, sp. zn. 28 Cdo 3787/2008, nebo ze dne 3. 7. 2013, sp. zn. 28 Cdo 1756/2013).

Na závěr, že okolnosti restituace předmětného přidělového majetku lze principiálně řešit právě z pohledu § 2a zákona č. 172/1991 Sb. (a zásadně tak nepůjde o restituci historického majetku obce, na nějž dopadá § 2 zákona, ačkoliv obec formálně nabyla vlastnictví již před 1. 1. 1950, kdy nabytí účinnosti zákon č. 279/1949 Sb., o finančním hospodaření národních výborů, jenž definitivně zrušil všechny předpisy o obecním hospodaření), lze soudit právě i z toho, že šlo o majetek přidělený obci dle zákona č. 142/1947 Sb. [srov. § 2a odst. 1 písm. a) zákona č. 172/1991 Sb.]). Přitom i podle důvodové zprávy k zákonu č. 114/2000 Sb., jímž byl § 2a do tohoto obecního restitučního přepisu včleněn (srov. bod čtvrtý její zvláštní části), se podává, že „ustanovení mělo řešit (mimo jiné) situace, kdy obec na základě přidělu vydaného před 31. 12. 1949 vlastnické právo k nemovitostem nabyla, avšak do 31. 12. 1949 nebylo vlastnické právo zapsáno do pozemkových knih (tak jak je tomu i v nyní projednávané věci), a katastrální úřady, právě s odkazem na posledně uvedenou skutečnost, odmítaly provést záznam vlastnického práva“.

S právním názorem odvolacího soudu, že k přechodu vlastnictví dle § 2a zákona č. 172/1991 Sb. na obec může dojít - kromě toho, že nejpozději do 31. 12. 1949 vznikl v nějaké podobě alespoň přidělový plán - za splnění i (druhé podmínky), že „nejpozději do tohoto okamžiku byl také realizován tím, že obec na nemovitostech začala fakticky hospodařit“, dovolací soud nesouhlasí.

K výkladu § 2a zákona č. 172/1991 Sb. se vyjádřil Ústavní soud v nálezu ze dne 7. 1. 2012, sp. zn. I. ÚS 255/11, tak, že „restituace historického majetku byla v § 2 zák. č. 172/1991 Sb. založena právě na „pouhém“ nabytí vlastnického práva, nikoliv na jeho reálném výkonu (a contrario srov. konstrukci přechodu vlastnického práva podle § 1 téhož zákona). Obecnými soudy uvažovaná možnost přechodu podle § 2a zák. č. 172/1991 Sb. je pouhým doplňkem restituace podle § 2 a přechodu podle § 1 (srov. výslovnou dikci § 2a odst. 1 i. f. „pokud jsou ve vlastnictví České republiky a nepřecházejí do vlastnictví obcí podle § 1 nebo § 2“). Tento právní závěr Ústavní soud zopakoval v nálezech ze dne 9. 5. 2012, sp. zn. I. ÚS 3177/11, a ze dne 8. 1. 2014, sp. zn. II. ÚS 1604/12. V intencích judikatury Ústavního soudu se pak Nejvyšší soud ve své následné rozhodovací praxi (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 7. 2012, sp. zn. 28 Cdo 1106/2012, a ze dne 13. 11. 2013, sp. zn. 28 Cdo 672/2013) přidržel úvahy, že přechod vlastnického práva na obec nastal také tehdy, došlo-li k přidělu třeba i dne 31. 12. 1949, tedy v den zrušení obecního vlastnictví (viz podrobněji zákon č. 279/1949 Sb.), neboť podstatné není hospodaření s (obecním) majetkem, které nebylo uskutečněno a uskutečněno být nemohlo, ale text zákona.

Závěry uvedené v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 6. 10. 2010, sp. zn. 28 Cdo 1086/2010, na nějž poukázal odvolací soud a i žalovaná 1) v dovolání, na danou věc nedopadají, neboť se týkají řešení otázky přechodu věcí z majetku České republiky na obec podle § 2a odst. 2 zákona č. 172/1991 Sb., ve znění zákona č. 114/2000 Sb., za situace, kdy přidělová listina byla vydána ONV dne 30. května 1978, jak se v odůvodnění tohoto rozhodnutí výslovně uvádí.

Podle § 1 zákona č. 428/2012 Sb. zákon upravuje zmírnění některých majetkových křivd, které byly spáchány komunistickým režimem církvím a náboženským společnostem, které jsou ke dni nabytí účinnosti tohoto zákona státem registrovanými církvemi a náboženskými společnostmi podle jiného právního předpisu (dále jen „registrované církve a náboženské společnosti“), v období od 25. února 1948 do 1. ledna 1990 (dále jen „rozhodné období“) a vypořádání majetkových vztahů mezi státem a registrovanými církvemi a náboženskými společnostmi.

Podle § 18 odst. 1 zákona č. 428/2012 Sb. oprávněná osoba může podat soudu žalobu o určení vlastnického práva státu z důvodu, že věc z původního majetku registrovaných církví a

náboženských společností byla přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona převedena nebo přešla z majetku státu do vlastnictví jiných osob v rozporu s ustanovením § 3 zákona č. 92/1991 Sb., o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby, nebo v rozporu s ustanovením § 29 zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění účinném do dne nabytí účinnosti tohoto zákona; lhůta pro uplatnění výzvy k vydání věci počne běžet dnem nabytí právní moci rozhodnutí, kterým bylo určeno vlastnické právo státu.

K otázce formulované žalovanou 2), pro jejíž řešení je dovolání dále přípustné, tedy, zda § 29 zákona č. 229/1991 Sb., ve znění účinném do 31. 12. 2012, představoval překážku přechodu historického majetku církví nacházejícího se ve vlastnictví státu na obce podle § 2a zákona č. 172/1991 Sb., ve znění účinném od 1. 7. 2000, je třeba připomenout závěry již dosud přijaté Nejvyšším soudem a Ústavním soudem k výkladu a aplikaci § 18 odst. 1 zákona č. 428/2012 Sb., § 29 zákona o půdě a některých ustanovení zákona č. 172/1991 Sb.:

Smyslem ustanovení § 18 odst. 1 zákona č. 428/2012 Sb. (v něm použitého pojmu „přechod“) nebylo rozšíření účinků dosavadního omezení nakládání s dotčenými hodnotami založeného § 29 zákona o půdě (či § 3 zákona č. 92/1991 Sb.), nýbrž toliko překlenutí dosud konstatovaného nedostatku aktivní legitimace církevních právnických osob k podávání žalob na určení vlastnického práva státu k blokovanému majetku, s nímž bylo protiprávně disponováno, kdy odpověď na otázku, zda nemovitosti z majetku státu mohly být převedeny či mohly platně přejít do vlastnictví jiné osoby, je nutné hledat pouze v tehdy platných a účinných předpisech (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 6. 2016, sp. zn. 28 Cdo 5217/2015, uveřejněný pod č. 103/2017 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, nebo rozsudek téhož soudu ze dne 21. 6. 2016, sp. zn. 28 Cdo 1246/2016). V rozsudku ze dne 24. 2. 2016, sp. zn. 28 Cdo 4946/2015, uveřejněném pod číslem 34/2017 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, v rozsudku ze dne 1. 6. 2016, sp. zn. 28 Cdo 5217/2015, jakož i v usnesení ze dne 3. 1. 2017, sp. zn. 28 Cdo 3200/2016, dovolací soud zdůraznil, že omezení nakládání s věcmi příslušejícími původně církvím a náboženským společnostem nebránilo takovým změnám v osobě vlastníka, jež se neprotivily smyslu majetkového vyrovnání s církvemi. Přechodem majetku na obce v režimu zákona č. 172/1991 Sb. (nehledě na to, zda k němu došlo předtím nebo poté, co nabyl účinnosti zákon o půdě) nebylo nikterak ohroženo zachování majetkového základu pro budoucí vypořádání s církvemi, jelikož majetek, jenž takto přešel na obce, nepozbýval svého statusu historického vlastnictví církví, a další právní dispozice s ním tedy zůstávaly limitovány § 29 zákona o půdě, přičemž bylo výsostným právem zákonodárce rozhodnout, zda onen nezmenšený majetkový substrát umožní využít k naturálnímu uspokojení restitučních nároků církví tím, že obce coby veřejnoprávní korporace zařadí mezi povinné osoby, či nikoli. Skutečnost, že při přijímání zákona č. 428/2012 Sb. bylo v posledku zvoleno řešení obce do výčtu povinných osob obsaženého v § 4 tohoto zákona nezahrnující, nemohla zpětně delegitimizovat zvláštními právními předpisy uskutečněné a z hlediska šetření zájmu církví na restituci jejich historického majetku neproblematické přechody majetku ze státu na obce. Splňovala-li obec podmínky pro přechod majetku podle zákona č. 172/1991 Sb. ke dni 24. 5. 1991, kdy tento předpis nabyl účinnosti, přešel dotčený majetek na obec *ex lege*, přičemž dodatečné zakotvení zákazu dispozic s předmětnými nemovitostmi v zákoně č. 229/1991 Sb. (účinném od 24. 6. 1991) ani uplatnění restitučních nároků podle posléze přijatého zákona č. 428/2012 Sb. nemohly retroaktivně způsobit jeho opětovné odnětí a zpětný přechod na stát. Ač byl tento úsudek formulován ve věci, v níž bylo nabytí vlastnického práva obcí dovozováno z § 1 odst. 1 zákona č. 172/1991 Sb., lze jej obdobně vztáhnout i na případ přechodu majetku v režimu § 2 odst. 1 písm. a) citovaného předpisu, jenž rovněž nastával *ex lege* ke dni 24. 5. 1991 (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 7. 2010, sp. zn. 28 Cdo 2419/2009, a usnesení téhož soudu ze dne 26. 5. 2005, sp. zn. 28 Cdo 1098/2005, či ze dne 3. 1. 2017, sp. zn. 28 Cdo 3200/2016, a přiměřeně též usnesení ze dne 22. 2. 2006, sp. zn. 28 Cdo 1739/2005). Jako nesprávný byl pozdější judikaturou dovolacího soudu a Ústavního soudu odmítnut také názor, že § 29 zákona o půdě, který omezoval nakládání s věcmi,

kteře původně náležely církvim a náboženským společnostem, garantuje ochranu původního tzv. církevního majetku obecně, resp. že se vztahuje na veškerý tzv. církevní majetek (srov. např. usnesení Ústavního soudu ze dne 10. 6. 2004, sp. zn. IV. ÚS 232/03, náleží Ústavního soudu ze dne 2. 2. 2005, sp. zn. II. ÚS 528/02, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 11. 2007, sp. zn. 28 Cdo 4230/2007). Uvedený závěr byl Nejvyšším soudem znovu připomenut i v rozsudku ze dne 21. 6. 2016, sp. zn. 28 Cdo 1246/2016, jež následně obstál i při přezkumu v rovině ústavněprávní (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 11. 4. 2017, sp. zn. III. ÚS 2918/16). Aniž by byla v obecné rovině řešena otázka, za jakých okolností blokáce provedená zákonem o půdě vylučovala přechody historického majetku církve na jiné subjekty, dospěla rozhodovací praxe dovolacího soudu k závěru - argumentačně opřenému i o judikaturu Ústavního soudu (viz náleží pléna Ústavního soudu ze dne 1. 7. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 9/07, bod 38., a ze dne 29. 5. 2013, sp. zn. Pl. ÚS 10/13, bod 292.) - dle něhož omezení nakládání s věcmi příslušejícími původně církvim a náboženským společnostem nebránilo takovým změnám v osobě vlastníka, jež se neprotivily smyslu majetkového vyrovnání s církvim (k tomu srov. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 24. 2. 2016, sp. zn. 28 Cdo 4946/2015, a ze dne 1. 6. 2016, sp. zn. 28 Cdo 5217/2015, a usnesení ze dne 3. 1. 2017, sp. zn. 28 Cdo 3200/2016). Ústavní soud sice např. v usnesení ze dne 22. 3. 2007, sp. zn. III. ÚS 630/06, vyslovil názor, že ze smyslu ustanovení § 4 odst. 2 zákona č. 172/1991 Sb., které odkazuje na zvláštní (restituční) předpisy, plyne, že se vztahuje „nejen na zvláštní předpisy již vydané, ale bez omezení též na předpisy následné“, tedy i na později účinný zákon o půdě, avšak v plenárním náleží ze dne 1. 7. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 9/07, uveřejněném pod č. 242/2010 Sb., poukázal na to, že „oproti tomu stojí řada dalších rozhodnutí Ústavního soudu, dle nichž podle zákona č. 172/1991 Sb. vlastnictví k nemovitostem dotčeným následnými restitucemi (které byly vyvolány např. pozdějším zákonem o půdě) na obce de iure přechází, ovšem spolu s povinností „vydat majetek oprávněným osobám dle předpisů restitučních“ [srov. např. usnesení ze dne 19. 11. 2009, sp. zn. III. ÚS 1357/09, náleží ze dne 12. 10. 1998, sp. zn. IV. ÚS 346/98, náleží ze dne 21. 5. 2008, sp. zn. II. ÚS 2277/07, usnesení ze dne 31. 10. 2007, sp. zn. III. ÚS 801/06, usnesení ze dne 16. 8. 2007, sp. zn. III. ÚS 1602/07, usnesení ze dne 27. 7. 2000, sp. zn. IV. ÚS 124/99, usnesení ze dne 17. 1. 2002, sp. zn. IV. ÚS 477/01, usnesení ze dne 1. 3. 2000, sp. zn. I. ÚS 448/98]“. V již zmíněném náleží Ústavního soudu ze dne 21. 5. 2008, sp. zn. II. ÚS 2277/07, bylo konstatováno, že zvláštním právním předpisem ve smyslu § 4 odst. 2 zák. č. 172/1991 Sb., dle něž do vlastnictví obcí nepřecházejí věci z vlastnictví České republiky, k jejichž vydání uplatní nárok oprávněná osoba podle zvláštního předpisu, se rozumí ustanovení zák. č. 403/1990 Sb. a zák. č. 87/1991 Sb., tj. tzv. blokační ustanovení § 22 odst. 1 zák. č. 403/1990 Sb. a § 9 odst. 1 zák. č. 87/1991 Sb. Vztahem restitučních právních předpisů a zákona č. 172/1991 Sb. se taktéž zabýval Nejvyšší soud, přičemž jím bylo již mnohokrát konstatováno, že výklad § 4 odst. 2 zákona č. 172/1991 Sb. se ustálil v tom smyslu, že citované ustanovení vylučuje z přechodu majetku státu do vlastnictví obcí ty věci, ohledně nichž byl nárok na jejich vydání podle zákona č. 403/1990 Sb. a zákona č. 87/1991 Sb. uplatněn před účinností zákona č. 172/1991 Sb. (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 9. 1996, sp. zn. 2 Cdon 1153/96, uveřejněný pod č. 17/1997 Sbirky soudních rozhodnutí a stanovisek, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2002, sp. zn. 28 Cdo 976/2002, nebo usnesení téhož soudu ze dne 24. 2. 2009, sp. zn. 28 Cdo 3078/2008). Zvláštním právním předpisem ve smyslu § 4 odst. 2 zákona č. 172/1991 Sb. není (ani) zákon č. 428/2012 Sb., který nabyl účinnosti dne 1. 1. 2013 (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 2. 2016, sp. zn. 28 Cdo 4773/2014).

V usnesení ze dne 1. 8. 2017, sp. zn. 28 Cdo 794/2017, Nejvyšší soud podotkl, že neshledává potřebu výkladové extenze zákazu převodů majetku původně náležejícího církvim na přechody vlastnického práva na obce v režimu zákona č. 172/1991 Sb., neboť dotčená změna v osobě vlastníka nikterak neumenšovala majetkový substrát využitelný pro naturální restituci, poněvadž příslušné objekty i po tomto přechodu zůstávaly blokovány, a obce, z jejichž majetkové sféry tudíž nemohly být platně převedeny, byl zákonodárce v mezích svého politického uvážení oprávněn učinit povinnými osobami. Pakliže při tvorbě zákona č. 428/2012 Sb. dané řešení

nezvolil, není to důvod pro zpětné přehodnocení interpretace zákonných podmínek přechodu majetku dle zákona č. 172/1991 Sb., respektive dalších předpisů jej novelizujících (dovolací soud přitom odkázal na již citovaný rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 2. 2016, sp. zn. 28 Cdo 4946/2015, a na usnesení téhož soudu ze dne 3. 1. 2017, sp. zn. 28 Cdo 3200/2016, a ze dne 9. 5. 2017, sp. zn. 28 Cdo 1247/2017).

S výkladem uvedeným ve shora označených rozhodnutích Nejvyššího soudu se ztotožnil též Ústavní soud, jenž v usnesení ze dne 4. 7. 2017, sp. zn. III. ÚS 937/17, vyzdvihl, že „zatímco zákon č. 172/1991 Sb. využívá konstrukci přechodu (viz již jeho název), blokační ustanovení týkající se majetku, jehož původním vlastníkem byly církve, náboženské řády a kongregace, omezuje *ius disponendi* toliko pro případy převodu“.

V rozsudku ze dne 26. 10. 2017, sp. zn. 28 Cdo 4146/2017, dospěl Nejvyšší soud k závěru, že ustanovení § 29 zákona o půdě neznemožňovalo přechod historického majetku církví nacházejícího se ve vlastnictví státu na obce podle § 2a zákona č. 172/1991 Sb., ve znění zákona č. 114/2000 Sb. (dále srov. též např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 12. 2017, sp. zn. 28 Cdo 1591/2017, ze dne 1. 8. 2017, sp. zn. 28 Cdo 794/2017, a ze dne 13. 12. 2017, sp. zn. 28 Cdo 4185/2017).

Z uvedených judikatorních závěrů pro posuzovanou věc vyplývá, že přechodem předmětných pozemků do vlastnictví obcí coby přidělového majetku ve smyslu § 2a zákona č. 172/1991 Sb., jenž nastal *ex lege* k 1. 7. 2000 - a právě z hlediska tohoto časového bodu je nutné provádět výklad dotčeného zákonného ustanovení - nebyla popřena jejich restituovatelnost církví, jíž byly před provedením přidělu odňaty postupem podle zákona č. 142/1947 Sb. Legálnímu přechodu sporného majetku na žalovanou 1) při splnění podmínek uvedených v § 2a zákona č. 172/1991 Sb. přitom nebyla na překážku skutečnost, že předmětné pozemky historicky náležely právnímu předchůdci žalobkyně, byl-li její případný nárok na vydání pozemků s ohledem na absenci zákonného rámce pro jeho uplatnění v té době dosud zcela hypotetický.

Dovolací soud uzavírá, že předmětné pozemky přešly dnem 1. 7. 2000 *ex lege* podle § 2a zákona č. 172/1991 Sb., ve znění zákona č. 114/2000 Sb., do vlastnictví žalované 1), neboť byly v majetku České republiky (státu) a právo hospodařit s nimi náleželo Lesům České republiky, s. p.

Právní závěr odvolacího soudu, že je-li žalovaná 1) zapsána v katastru nemovitostí jako vlastníka předmětných pozemků, je „tento přechod stížen absolutní neplatností podle § 39 zákona obč. zák. pro rozpor s § 29 zákona o půdě v tehdy platném znění“, **je tudíž nesprávný.**

Jen pro úplnost je možno dodat, že na danou věc nedopadají závěry uvedené v rozsudcích Nejvyššího soudu ze dne 5. 6. 2014, sp. zn. 28 Cdo 703/2014, a ze dne 12. 3. 2013, sp. zn. 28 Cdo 257/2013, neboť šlo o skutkově i právně odlišné věci. V prvním z nich řešil dovolací soud otázku platnosti smlouvy o převodu náhradních pozemků, kterou Pozemkový fond ČR převedl tyto pozemky na fyzickou osobu v rozporu s § 29 zákona o půdě, a ve druhém byla z hlediska § 29 zákona o půdě řešena otázka vhodnosti převodu oprávněnou osobou vybraných náhradních pozemků, které byly v původním historickém majetku církevní právnické osoby.

Protože nejsou podmínky pro zastavení dovolacího řízení, pro odmítnutí dovolání nebo pro změnu rozhodnutí odvolacího soudu, Nejvyšší soud napadený rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 243e odst. 1 a odst. 2 věta první o. s. ř.), aniž bylo zapotřebí se zabývat dalšími námitkami žalované 1) v dovolání.

Právní názor vyslovený v tomto rozsudku je v dalším řízení pro soudy obou stupňů závazný (§ 243g odst. 1, § 226 odst. 1 o. s. ř.). V rozhodnutí, jímž se řízení končí, bude rozhodnuto i o náhradě nákladů dovolacího řízení (§ 243g odst. 1 věta druhá o. s. ř.).

Proti tomuto rozsudku není přípustný opravný prostředek.

V Brně dne 27. února 2018

JUDr. Olga Puškinová
předsedkyně senátu